

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obdo/8/2020
Identifikačné číslo spisu: 7115213763
Dátum vydania rozhodnutia: 30.03.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Katarína Pramuková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7115213763.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: JUDr. Ingrid Kovalčuková, so sídlom Štúrova 22, Košice, správkyňa konkurznej podstaty úpadcu CK FENÍCIA s.r.o., so sídlom Mlynská 27, Košice, IČO: 36 698 598, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Štefan Prevozňák s.r.o., so sídlom Kukučínova 23, Košice, IČO: 47 232 439, proti žalovanému: Y. Z., nar. XX. S. XXXX, bytom F., zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Závodskou, so sídlom Slovenskej jednoty 8, Košice, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 26Cbi/4/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. augusta 2019, č. k. 2CoKR/21/2019-344, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. augusta 2019, č. k. 2CoKR/21/2019-344 a rozsudok Okresného súdu Košice I z 13. novembra 2018, č. k. 26Cbi/4/2015-290 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 13. novembra 2018, č. k. 26Cbi/4/2015-290 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala určenia, že právny úkon dlžníka Ing. Y. Z., nar. X. R. XXXX - darovacia zmluva uzavretá medzi dlžníkom a žalovaným, ktorou dlžník bezodplatne previedol na žalovaného nehnuteľnosť: byt č. X zapísaný na LV č. XXXX, vedenom pre okres V., obec V. sídlisko P., k. ú. W., nachádzajúci sa v obytnom dome na F., súpisné číslo XXXX, postavený na parcela č. XXXX, vrátane spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach bytového domu a na pozemku vo výške XXXX/XXXXXXX, na základe ktorej bolo vydané rozhodnutie o povolení vkladu z 23. mája 2012, č. U. v prospech žalovaného, je voči žalobkyni právne neúčinná. Žalovanému priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. V odôvodnení rozsudku uviedol, že predmetná darovacia zmluva, ktorej predmetom bol prevod nehnuteľností z dlžníka na žalovaného, bola uzatvorená dňa 30. apríla 2012 a mala všetky zákonom vyžadované náležitosti. V tento deň nadobudla darovacia zmluva ako napadnutý právny úkon platnosť a účinnosť. Žalobkyňa podala žalobu na súd dňa 25. mája 2015. Vzhľadom na uvedené dospel okresný súd k záveru, že s poukazom na ustanovenie § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka podala žalobkyňa

žalobu po uplynutí zákonom stanovenej prekluzívnej trojročnej lehoty, a preto žalobu zamietol.

2. O odvolaní žalobkyne rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 28. augusta 2019, č. k. 2CoKR/21/2019-344 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol, že pre rozhodnutie vo veci bolo zásadné vyriešenie otázky, či žalobkyňa podala žalobu včas alebo až po uplynutí zákonom stanovenej trojročnej prekluzívnej lehoty, a skonštatoval, že napadnutý právny úkon bol urobený dňa 30. apríla 2012. Platnosť a účinnosť darovacej zmluvy nastala podľa odvolacieho súdu dňom jej podpisu, t. j. 30. apríla 2012 a odporovať jej bolo možné podaním žaloby najneskôr 30. apríla 2015. Preto, ak žalobkyňa podala žalobu dňa 25. mája 2015, podala ju po uplynutí prekluzívnej lehoty. V nadväznosti na vyslovený záver krajský súd dodal, že sa nestotožnil s argumentáciou odvolateľky, podľa ktorej mala lehota na podanie žaloby začať plynúť až po vydaní rozhodnutia katastrálneho odboru o povolení vkladu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dňa 17. októbra 2019 dovolanie žalobkyňa, ktorým sa domáhala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobe vyhovie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ a zároveň z § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“).

3.1. Vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C.s.p. videla dovolateľka v nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu, ktorý sa podľa jej názoru nevysporiadal s jej argumentáciou, podľa ktorej lehota na podanie žaloby o určenie neúčinnosti právneho úkonu plynie až dňom nasledujúcim po dni povolenia vkladu vlastníckeho práva do katastra.

3.2. Nesprávne právne posúdenie vytykala žalobkyňa v posúdení otázky začatia plynutia lehoty na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu, ak je napadnutým úkonom zmluva o prevode nehnuteľnosti. Za nesprávny označila dovolateľka záver konajúcich súdov, že určujúcim je okamih uzavretia zmluvy o prevode nehnuteľností, keď podľa jej názoru sa má lehota na podanie žaloby v takom prípade odvíjať od rozhodnutia orgánu, ktorý vedie kataster, o povolení vkladu. Trojročná prekluzívna lehota na podanie odporovacej žaloby tak začína plynúť dňom nasledujúcim po právoplatnosti rozhodnutia o povolení vkladu. Podľa jej názoru konajúce súdy dospeli k záveru o oneskorenosti podania žaloby aj nesprávnym výkladom judikátu č. R 59/2007, na ktorý poukázal žalovaný v rámci svojej procesnej obrany.

3.3. Na podporu svojho názoru dovolateľka poukázala na to, že rozhodujúcim pre naplnenie základného pojmového znaku odporovateľnosti právneho úkonu - „zmenšenie majetku dlžníka“ - je rozhodujúcim okamih, kedy došlo k reálnemu odlivu majetku dlžníka, a nie okamih vzniku záväzku previesť svoje právo na iného. S poukazom na znenie ustanovení § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 28, § 29, § 31 ods. 3 a ods. 5 Katastrálneho zákona zmluvou o prevode nehnuteľnosti zamýšľaný následok nastáva až vkladom do katastra nehnuteľností, ktorý má konštitutívne účinky, a teda právne účinky v podobe vzniku (zániku) konkrétneho práva k danej nehnuteľnosti nemôžu nastať bez právoplatného rozhodnutia o jeho povolení. Podľa žalobkyne tak vyplýva, že k reálnemu zmenšeniu majetku dlžníka nemôže dôjsť samotným uzatvorením zmluvy o prevode nehnuteľnosti (v danom prípade darovacej zmluvy), ale jednoznačne až dňom nadobudnutia jej hmotnoprávnych účinkov, t. j. až povolením vkladu, kedy dlžník stráca svoje vlastnícke právo k prevádzanému nehnuteľnému majetku. Preto podľa jej presvedčenia je rozhodujúcim pre začatie plynutia prekluzívnej lehoty na podanie žaloby o určenie neúčinnosti právneho úkonu dlžníka, ak je predmetom prevodu nehnuteľná vec, deň povolenia vkladu a nie deň uzavretia cudzovacej zmluvy.

3.4. Žalobkyňa v dovolaní poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31Cdo/619/2000 a sp. zn. 21Cdo/4333/2007 a skonštatovala, že uzavretím zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti nedochádza k ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa zo strany jeho dlžníka, a to aj vtedy, ak by dlžník k uzavretiu zmluvy pristúpil s takýmto záverom. Ukrátenie uspokojenia pohľadávky veriteľa môže nastať až tým, že dlžník prestal byť vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti. Nepostačuje teda, ak dlžník len prejaví vôľu smerujúcu k následku, ktorý ukráti, resp. je spôsobilý (v budúcnosti) ukrátiť pohľadávku veriteľa. V tejto súvislosti dovolateľka doplnila, že podanie návrhu na vklad vlastníckeho práva nie je obmedzené žiadnou lehotou, a pokiaľ by sa počítala lehota podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka už od uzavretia zmluvy, mohlo by to viesť k tomu, že by táto lehota uplynula

skôr, než by bol podaný návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, čím by bolo veriteľovi zabránené sa vôbec domáhať vyslovenia neúčinnosti úkonov ukracujúcich uspokojenie pohľadávky veriteľa. Za odporovateľné právne úkony sa považujú len tie, ktorými dlžník reálne svoj majetok znižuje do tej miery, že sa tým ukracuje uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne vyjadril podaním z 10. februára 2020 po uplynutí lehoty určenej súdom prvej inštancie, ktorá uplynula 23. decembra 2019. Preto dovolací súd na vyjadrenie žalovaného v súlade s ustanovením § 436 ods. 3 druhá veta C.s.p. neprihliadal.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ako súd dovolací (podľa § 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas žalobkyňa zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.) dospel k záveru, že jej dovolanie je dôvodné.

K dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C.s.p.

6. Pokiaľ ide o namietanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C.s.p. spočívajúcu v nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v nadväznosti na tvrdenie dovolateľky, že sa nevysporiadal s jej podstatnou odvolacou argumentáciou, dovolací súd uvádza, že hoci je odôvodnenie rozsudku krajského súdu strohé, predmetná dovolacia námietka nemôže obstať.

6.1. Na odôvodnenie predmetného záveru dovolací súd uvádza, že síce krajský súd iba stručne skonštatoval, že sa s argumentáciou žalobkyne nestotožnil, avšak kľúčová je tá skutočnosť, že sa stotožnil s právnym záverom o začiatku plynutia prekluzívnej lehoty na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu, ktorý vyslovil vo svojom rozsudku okresný súd, a preto argumentáciu žalobkyne považoval za nedôvodnú pre svoje rozhodnutie. Správnosť alebo nesprávnosť predmetného záveru pritom dovolací súd nie je oprávnený posudzovať v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 431 C.s.p., v zmysle ktorého môže byť dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p., ale len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 432 C.s.p., ktorým možno odôvodniť dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C.s.p.

6.2. Z uvedeného dôvodu dovolací súd konštatuje, že konanie pred odvolacím súdom nebolo poznačené žalobkyňou namietanou vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C.s.p., preto prípustnosť jej dovolania podľa predmetného ustanovenia nie je daná.

K dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 C.s.p.

7. Z obsahu dovolania žalobkyne vyplýva, že v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku namietala nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu v posúdení právnej otázky:

„či trojročná lehota na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu - ak je odporovaným právnym úkonom zmluva o prevode nehnuteľnosti - plynie od okamihu uzavretia zmluvy, alebo až odo dňa nasledujúceho po právoplatnosti rozhodnutia o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.“

8. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (písm. a/), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

8.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

9. Dôvod prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. predpokladá, že právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Právna úprava účinná od 1. júla 2016 dáva dovolaciemu súdu právomoc rozhodnúť o tom, či ide o otázku zásadného právneho významu, ktorá nebola dosiaľ riešená. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí).

9.2. Dovolaťkou nastolená právna otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená, pričom dovolací dôvod bol vymedzený v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C.s.p. Táto právna otázka bola pritom významná pre rozhodnutie vo veci. Z tohto dôvodu dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcu je podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. procesne prípustné. Rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 6Cdo/160/2016 - na ktoré v dovolaní poukazovala žalobkyňa - totiž predmetnú otázku neriešilo (uvedeným rozhodnutím dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu existencie vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

9.3. Na konštatovaní o prípustnosti dovolania žalobkyne podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. nemení nič ani skutočnosť, že žalobkyňa v texte dovolania uviedla, že prípustnosť jej mimoriadneho opravného prostriedku má byť daná podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Záver o prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu viď napr. I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017) a prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávne označenie písmena uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C.s.p. (napr. nesprávne uvedené písm. c/ miesto správneho písm. b/) by za splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C.s.p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C.s.p. (obidve tieto podmienky boli v predmetnej veci splnené - pozn. dovolacieho súdu) predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

10. Dovolať súd poukazuje na to, že zo skutkového stavu ustáleného súdmi nižšej inštancie vyplýva, že Ing. Y. Z. ako dlžník a jeho manželka Mgr. W. Z. ako darcovia uzavreli dňa 30. apríla 2012 so žalovaným ako obdarovaným darovaciu zmluvu, ktorou dlžník a jeho manželka bezodplatne previedli na žalovaného nehnuteľnosť: byt č. X zapísaný na LV č. XXXX, vedenom pre okres V., obec V. sídlisko P., k. ú. W., nachádzajúci sa v obytnom dome na F., súpisné číslo XXXX, postavený na parcela č. XXXX, vrátane spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach bytového domu a na pozemku vo výške XXXX/XXXXXX. Vklad vlastníckeho práva žalovaného k predmetnej nehnuteľnosti bol povolený rozhodnutím Správy katastra Košice z 23. mája 2012, č. U..

10.1. Súd prvej inštancie vzal ako rozhodujúcu skutočnosť pre posúdenie včasnosti (resp. oneskorenosti) podania žaloby dátum uzavretia darovacej zmluvy. Odvolací súd sa s týmto záverom okresného súdu v plnom rozsahu stotožnil.

10.2. Žalobkyňa naopak považovala za rozhodujúci okamih, od ktorého sa odvíja trojročná lehota na podanie žaloby, právoplatnosť rozhodnutia okresného úradu o povolení vkladu, keďže až týmto okamihom stráca dlžník vlastnícke právo k nehnuteľnosti a až od tohto okamihu možno uvažovať o ukrátení uspokojenia pohľadávky veriteľa právnym úkonom dlžníka.

11. Podľa ustanovenia 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkov právné úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

11.1. Odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy a právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať (ods. 2).

11.2. Podľa ustanovenia § 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka, právo odporovať právnym úkonom môže uplatniť veriteľ žalobou.

11.3. Právo odporovať právnemu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho

úkonu dlžníka prospěch (ods. 2).

12. Pokiaľ ide o rozhodnutia, na ktoré v priebehu konania pred súdmi nižšej inštancie poukázal žalovaný (a z ktorých zrejme vychádzali okresný a aj krajský súd), tieto celkom na rozhodovaný spor nedopadajú, nakoľko otázku nastolenú dovolateľkou neriešia. Vo veci rozhodujúci senát dovolacieho súdu uvádza, že je nutné vychádzať z odôvodnenia celého rozhodnutia vzhľadom na najvyšším súdom posudzovanú právnu otázku, a nie je možné vychádzať len z časti právnej vety toho-ktorého rozhodnutia.

12.1. V rozsudku sp. zn. 5Cdo/142/02 bola predmetom posudzovania otázka ubránenia sa blízkej osoby odporovacej žalobe, a kto v takomto konaní znáša dôkazné bremeno ohľadne preukázania vedomosti o úmysle dlžníka ukrátiť uspokojenie pohľadávky svojho veriteľa. V predmetnom rozhodnutí však dovolací súd meritorne neposudzoval, či trojročná prekluzívna lehota na podanie žaloby o neúčinnosť zmluvy o prevode nehnuteľnosti plynie od okamihu uzavretia zmluvy, alebo až do právoplatnosti rozhodnutia o povolení vkladu do katastra nehnuteľností.

12.2. V rozsudku sp. zn. 2Cdo/184/2005 bola predmetom posudzovania otázka obligačno-právnych účinkov zmluvy o prevode nehnuteľnosti medzi zmluvnými stranami, a v zmysle záverov vyslovených v predmetnom rozhodnutí sú zmluvné strany viazané ich prejavmi vôle smerujúcimi k vzniku zmluvy. Týmito prejavmi vôle sú viazaní aj dedičia zomrelej zmluvnej strany, ktorí vstupujú do jej práv a záväzkov z občianskoprávneho vzťahu, ku ktorému došlo na podklade zhodných prejavov vôle strán ešte pred vznikom vecno-právnych účinkov účinnnej zmluvy. Z uvedeného je tak zrejmé, že sa nejedná o rozhodnutie, ktoré by bolo aplikovateľné v konaní o neúčinnosť právneho úkonu medzi veriteľom a blízkou osobou dlžníka.

13. Dovolací súd naopak uvádza, že pri posudzovaní dovolateľkou nastolenej právnej otázky možno poukázať na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky vzťahujúce sa na ustanovenie § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, z ktorých vyplývajú nasledovné závery:

13.1. Pri právnych úkonoch, na základe ktorých práva vznikajú práva vkladom do katastra nehnuteľností, možno v zmysle ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka považovať za dlžníkom uskutočnený úkon, prípadne za úkon, ku ktorému došlo medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi, len taký právny úkon, na základe ktorého bol uskutočnený vklad práva do katastra nehnuteľností. Trojročné lehoty pre uplatnenie práva odporovať právnym úkonom dlžníka preto v týchto prípadoch začínajú plynúť dňom nasledujúcim po dni, ku ktorému nastali účinky vkladu práva do katastra nehnuteľností. Uzavretím zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti k ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa zo strany jeho dlžníka (ako zmluvnej strany) - i keď by dlžník k uzavretiu zmluvy pristúpil s týmto zámerom - ešte nedochádza. Aj keď dlžník uzavretím zmluvy prejavil vôľu previesť nehnuteľnosť na iného, a i keď by pritom sledoval ukrátenie uspokojenia pohľadávky svojho veriteľa, právnej sféry dlžníkovho veriteľa sa to ešte nedotýka; nadobúdateľ sa totiž samotným uzavretím zmluvy zatiaľ vlastníkom nehnuteľnosti nestal a dlžníkov veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky (napr. výkonom rozhodnutia) i z tejto nehnuteľnosti, lebo táto stále tvorí súčasť dlžníkovho majetku. Ukrátenie uspokojenia pohľadávky veriteľa môže nastať až tým, že dlžník prestal byť vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti. Nepostačuje teda, ak dlžník prejaví vôľu smerujúcu k následku, ktorý skráti, respektíve je spôsobilý (v budúcnosti) ukrátiť pohľadávku veriteľa. Je potrebné, aby prejav jeho vôle tiež skutočne vyvolal právne následky, ktoré vedú k ukráteniu uspokojenia pohľadávky dlžníkovho veriteľa (viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. júla 2000, sp. zn. 31Cdo/619/2000 a obdobne aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 12. júna 2008, sp. zn. 21Cdo/4333/2007).

14. Dovolací súd taktiež poukazuje na závery publikované v odbornej literatúre, v zmysle ktorých platí, že na uplatnenie subjektívneho odporového práva je stanovená trojročná objektívna hmotnoprávna lehota počítaná od momentu, keď došlo k uzavretiu odporovateľného právneho úkonu medzi dlžníkom a kvalifikovanou treťou osobou. Pokiaľ nastávajú vecno-právne účinky odporovateľného úkonu až v nadväznosti na ďalšiu právnu skutočnosť (napr. právoplatnosť rozhodnutia o povolení vkladu vlastníckeho či iného vecného práva do katastra nehnuteľností), začína trojročná lehota plynúť od tejto právnej skutočnosti (k tomu viď aj Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. C. H. Beck: Praha, 2015, s. 320).

15. Vychádzajúc zo znenia ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka základnými predpokladmi pre úspešnú odporovateľnosť právneho úkonu veriteľom sú splnenie trojročnej lehoty a existencia právneho úkonu dlžníka, ktorým došlo k ukráteniu uspokojenia pohľadávky jeho veriteľa.

16. Pod ukrátením uspokojenia veriteľovej pohľadávky sa rozumie také zmenšenie majetku dlžníka, ktoré bráni uspokojeniu pohľadávky v celom rozsahu alebo aspoň sčasti. To znamená, že majetok dlžníka sa právnym úkonom (napadnutým veriteľom) zmenšil do takej miery, že to ohrozilo aspoň čiastočné uspokojenie veriteľovej pohľadávky.

16.1. Uvedené znamená, že ak sa jedná o právny úkon, ktorým dlžník prevádza veci v jeho vlastníctve na tretiu osobu, k ukráteniu uspokojenia veriteľovej pohľadávky dochádza okamihom, keď dlžník stráca vlastnícke právo k svojmu majetku, z ktorého by inak mohol veriteľ dosiahnuť (aspoň čiastočné) uspokojenie svojej pohľadávky (napr. exekúciou).

17. V prípade, že je odporovateľným právnym úkonom zmluva o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, je nevyhnutné zohľadniť predovšetkým znenie ustanovenia § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého platí, že ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností podľa osobitných predpisov, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Predmetnému ustanoveniu zodpovedá aj ustanovenie § 28 ods. 2 katastrálneho zákona, podľa ktorého práva k nehnuteľnostiam vznikajú, menia sa alebo zanikajú vkladom do katastra, ak tento zákon neustanovuje inak.

17.1. Z uvedeného vyplýva, že v prípade zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam má právoplatné rozhodnutie okresného úradu o povolení vkladu konštitutívne účinky, čo znamená, že až vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností vzniká vlastnícke právo k prevádzanej nehnuteľnosti u nadobúdateľa a zároveň k tej istej nehnuteľnosti zaniká tým istým momentom vlastnícke právo dlžníka.

17.2. K ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa tak v prípade právneho úkonu dlžníka, predmetom ktorého je prevod vlastníckeho práva k jeho nehnuteľnosti, dochádza až vtedy, keď dôjde k zmene vlastníka nehnuteľnosti v katastri na základe právoplatného rozhodnutia o povolení vkladu. Na podporu uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

17.3. Samotným uzavretím zmluvy o prevode nehnuteľnosti nedochádza k ukráteniu uspokojenia pohľadávky dlžníkovho veriteľa, keďže až do rozhodnutia okresného úradu o povolení vkladu je vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti dlžník a veriteľ sa môže domáhať uspokojenia svojej pohľadávky aj z tejto nehnuteľnosti. Uvedené platí aj vtedy, keď skutočným úmyslom dlžníka previesť nehnuteľnosť (bezodplatne alebo bez primeraného protiplnenia) bolo práve ukrátenie uspokojenia pohľadávky jeho veriteľa.

17.4. Zákon a ani judikatúra (k tomu vid' napr. 1Cdo/31/2000) nevylučujú ani viacnásobný prevod tej istej nehnuteľnosti, čo znamená, že ak vlastník po uzavretí zmluvy o prevode nehnuteľnosti, na základe ktorej nebol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, poruší svoju zmluvnú povinnosť, a prevedie tú istú nehnuteľnosť zmluvou na ďalšiu osobu, nemá toto porušenie za následok neplatnosť v poradí druhej zmluvy o prevode nehnuteľnosti podľa § 39 Občianskeho zákonníka, na základe ktorej bol v katastri nehnuteľnosti povolený vklad vlastníckeho práva. Uvedené pre priblíženie na posudzovanú právnu otázku znamená, že ak by dlžník uzavrel darovaciu zmluvu, predmetom ktorej by bolo darovanie jedinej nehnuteľnosti vo vlastníctve dlžníka, s osobou „A“, na základe ktorej však nebol podaný návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, a následne by dlžník uzavrel inú darovaciu zmluvu týkajúcu sa tej istej nehnuteľnosti s osobou „B“, na základe ktorej by došlo vkladu vlastníckeho práva, nepredstavovala by platne uzatvorená darovacia zmluva uzavretá medzi dlžníkom a osobou „A“ právny úkon ukracujúci uspokojenie pohľadávky dlžníkovho veriteľa, nakoľko na jej základe nedošlo k zníženiu majetku dlžníka, hoci takýto následok bol jej uzatvorením sledovaný. Veriteľ by sa tak nemohol s úspechom domáhať vyslovenia neúčinnosti tejto zmluvy. K ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa došlo až na základe darovacej zmluvy uzatvorenej medzi dlžníkom a osobou „B“, a to v dôsledku, že na základe tejto zmluvy bol povolený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

18. Záver, že plynutie lehoty na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu je závislé od okamihu, kedy došlo zo strany dlžníka k ukráteniu uspokojenia pohľadávky jeho veriteľa, vyplýva aj zo skutočnosti, že podanie návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľnosti nie je obmedzené žiadnou lehotou počítanou od uzavretia zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Vo veci rozhodujúci senát dovolacieho súdu v tejto súvislosti poukazuje na prvú časť prvej právnej vety judikátu č. R 59/2007 (rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/184/2005, na ktorý v spore poukazoval žalovaný), v zmysle ktorej rozhodnutie správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci (§ 47 Občianskeho zákonníka). Uvedené znamená, že na zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nedopadá ani odsek 2 ustanovenia § 47, v ktorom je formulovaná právna domnienka, že ak sa do troch rokov od uzavretia zmluvy, ku ktorej je potrebné rozhodnutie príslušného orgánu, nepodal návrh na vydanie rozhodnutia, platí, že účastníci od zmluvy odstúpili.

18.1. Predmetná skutočnosť je podľa názoru dovolacieho súdu významná, pretože ak by pri odporovateľnosti zmlúv o prevode nehnuteľností bol rozhodujúci okamih ich uzavretia, mohlo by to v konečnom dôsledku viesť k tomu - že lehota na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu by uplynula skôr, než by bol podaný návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, a než by skutočne došlo k ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa (t. j. k zníženiu majetku dlžníka) - by bolo veriteľovi zabránené domáhať sa svojho práva a súdnej ochrany proti právnym úkonom dlžníka smerujúcim k ukráteniu (prípadne až zmareniu) uspokojenia pohľadávky svojho veriteľa.

18.2. Veriteľ sa tak môže žalobou domáhať neúčinnosti právneho úkonu uskutočneného dlžníkom, ktorým dochádza k ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa, až od dňa nasledujúceho po dni, kedy v dôsledku právneho úkonu dlžníka došlo k zníženiu jeho majetku do takej miery, že je ohrozené aspoň čiastočné uspokojenie jeho pohľadávky. V prípade zmluvy o prevode nehnuteľnosti dochádza k zníženiu majetku dlžníka a k ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa právoplatnosťou rozhodnutia okresného úradu o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľnosti a lehota na podanie žaloby začína plynúť nasledujúcim dňom.

19. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že:

Trojročná lehota na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu podľa ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka - ak je odporovateľným právnym úkonom dlžníka zmluva o prevode nehnuteľností (napr. darovacia zmluva, kúpna zmluva alebo zámenná zmluva) - začína plynúť dňom nasledujúcim po dni právoplatnosti rozhodnutia okresného úradu o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľnosti na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, vyslovenia neúčinnosti ktorej sa žalobca domáha.

20. S poukazom na vyslovené právne závery dovolací súd konštatuje, že dovolateľka opodstatnene vytýkala odvolaciemu súdu (a aj súdu prvej inštancie) nesprávne právne posúdenie veci, nakoľko súdy nižšej inštancie nesprávne aplikovali ustanovenie § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, keď za rozhodujúci okamih pre začatie plynutia lehoty na podanie žaloby podľa § 42a Občianskeho zákonníka považovali deň uzavretia zmluvy o darovaní nehnuteľnosti medzi dlžníkom ako darcom a žalovaným ako obdarovaným, v dôsledku čoho dospeli k nesprávnemu záveru o oneskorenosti podania predmetnej žaloby.

20.1. Za správny okamih začatia plynutia lehoty na podanie žaloby o neúčinnosť právneho úkonu mali súdy nižšej inštancie považovať až deň nasledujúci po právoplatnosti rozhodnutia okresného úradu o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, lebo až na základe právoplatného rozhodnutia o povolení vkladu došlo zo strany dlžníka k zníženiu majetku dlžníka, t. j. ukráteniu uspokojenia pohľadávky veriteľa (úpadcu, v mene ktorého vystupuje žalobkyňa). Lehota na podanie predmetnej žaloby začala plynúť 24. mája 2012 (deň nasledujúci po právoplatnosti rozhodnutia o povolení vkladu) - kedy mohol úpadca ako veriteľ uplatniť prvýkrát svoje právo podľa § 42a Občianskeho zákonníka na súde - a preto ak žalobkyňa podala žalobu na okresný súd dňa 25. mája 2015, podala ju v súlade s ustanovením § 122 ods. 3 Občianskeho zákonníka včas (keďže 24. máj 2012 ako posledný deň trojročnej lehoty pripadol na nedeľu).

21. Vzhľadom na to, že dovolateľka dôvodne namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom vo vyriešení právnej otázky, ktorá nebola doposiaľ dovolacím súdom vyriešená (§ 421 ods. 1

písm. b/ C.s.p.), najvyšší súd žalobkyňou napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.).

21.1. Keďže dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a v prípade zrušenia výlučne rozsudku odvolacieho súdu by vzhľadom na nesprávnosť (a predčasnosť) právnych záverov súdu prvej inštancie bol odvolací súd povinný rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 C.s.p.) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 C.s.p.).

22. V ďalšom konaní sú súdy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a odvolací súd) viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C.s.p.).

23. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.